

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

תוכן עניינים

- א. לית ליה ... גמל האוחר בין הגמלים ונמצא גמל הרונג בצידו בידוע שזה הרגו.....1
- ב. ראיתי אחד שרץ אחר חבירו ... ומצאתי סיף בידו ודם מטפף והרונג מפרפר ... מה אעשה שאין דמך מסור בידי שהרי אמרה תורה על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת²
- ג. מנה מניתיך בפני פלוני ופלוני ועדים רואין אותו מבחוץ אי אמר לא היו דברים מעולם הוחזק כפרן אי אמר אין שקלי ודידי שקלי כי אתו עדים מאי הוי.....3
- ד. מנה מניתי לך בצד עמוד זה א"ל לא עברתי בצד עמוד זה אתו תרי סהדי אסהידו ביה דהשתין מים בצד עמוד זה ... כל מילתא דלא רמיא עליה דאיניש עביד לה ולא אדעתיה⁴

דף לד.

א. לית ליה ... גמל האוחר בין הגמלים ונמצא גמל הרונג בצידו בידוע שזה הרגו

כבר התבאר במסכת ב"ב דף צג. וסנהדרין דף לז: שאין מוציאין¹ נזקין מן המזיק², אלא עפ"י ראיה ועדות ברורה³, ואין דנים עפ"י אומדנא, אפילו

¹ שו"ע ונו"כ תח א

² בחבלות ובנזילות דנים עפ"י אומדנא דמוכת, כמבואר בשו"ע סימן צ סעיף ו וסעיף טז וכגון חובל בחבירו שעשו תקנת נגזל, ולכן אם ראו אדם נכנס לרשות חבירו ויצא חבול, זה אומר שחבל בו וזה אומר לא חבלתי, ה"ז נשבע ונוטל. ויש אומרים שאם יש אומדנא דמוכה שחבל בו, כגון שהיו מריבים זה עם זה ונמצא חבול במקום שאינו יכול לחבול בעצמו, ולא היה אחר עמו, ה"ז נוטל בלא שבועה. ובשו"ת שבות יעקב הקשה הא קי"ל הכא שאין מוציאין ממון אפי" עפ"י אומדנא דמוכה, ותירץ דקנס הוא שקנסו חכמים בנחבל (עי' שער משפט שם סק"י), ואין לנו בו אלא הידושו, ולפי"ז אין לנו ללמוד מכאן לשאר נזיקין, אמנם בערוה"ש סימן ל סעיף יז משמע שזהו חלק מתקנת נגזל ונחבל, ולפי"ז אפשר שגם במזיק ואש אם יש אומדנא דמוכה נוטל בלא שבועה, אבל לא מסתבר כן, דרק בהא דנשבע ונוטל הוא תקנת נגזל. ומ"מ משמע מדברי השו"ע בסימן ל סעיף יד בשם יש מי שאומר שידיעה בלא ראיה הוי עדות, ואה"נ שבכל דיני ממונות באומדנא דמוכה כה"ג הוי עדות ומוציאין ממון על פיהם בלא שבועה, ועי' בחפץ חיים ח"א כלל ז סעיף י ויג ובח"ב כלל ו סעיף ט ובבאר מים חיים שם, ונראה מדבריו שרק לב"ד הותר לפעמים לסמוך על דברים הניכרים להוציא ממון או להכותו, אבל היחיד בכל אופן אסור, ועיי"ש מ"ש בהך דמר זוטרא חסידא שהכה למי שנחשד שהוא גנב.

³ וביתא הסמ"ע א שלא תאמר הואיל ואין מצוי באורוות הסוסים ובגדרות הצאן אלא הרועים והעבדים וכיוצא בהם, אם העידו ששור זה נגח או הויק לאדם שומעין להן, קמ"ל דאין הדבר כן אלא לעולם אין מחייבין ממון אלא ע"פ עדים כשרים ויעידו בב"ד ויחייבו ב"ד המזיק לשלם. ועי' אבן האזל פ"ח מה' נזקי ממון.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

באומדנא דמוכח כגון שור⁴ שהיה רועה ונמצא שור הרוג בצדו, ואף על פי שזה מנוגה וזה מועד ליגה, ואפילו גמל המשתולל ונמצא שור הרוג בצדו, אין אומרים בידוע שזה הרגו⁵, ויש אומרים⁶ שמתקנת הקדמונים שבמקום שאין מצוים עדים כשרים, סומכין על המצויים שם, אפילו פסולי עדות⁷, ויש אומרים⁸ שבמזיק עכו"ם דנים אותו עפ"י דיניהם.

ב. ראיתי אחד שרץ אחר חבירו ... ומצאתי סייף בידו ודם מטפטף והרוג מפרפר ... מה אעשה שאין דמך מסור בידי שהרי אמרה תורה על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת

עוד התבאר שם שמתרים בעדים⁹ שלא תאמרו ע"פ אומדנא שעבר עבירה זו מפני שהדבר בריא אצלכם אבל לא ראיתם בעצמכם כגון בהריגת נפש שראיתם את זה רץ אחר חבירו לחורבה ורצתם אחריו ומצאתם סייף בידו ודמו מטפטף והרוג מפרפר, ולכן ברור אצלכם שהרגו, ואין זה כלום לענין עדות, כיון שלא ראיתם ההריגה בעיניכם ממש.

וכן בעריות כשראו היחוד ולא ראו כדרך הניאוף אין זה כלום.

וכן בחלול שבת כשהתרו בו שלא להדליק אש בשבת והוא הדליק ולא ראו כשהדליק אלא שמקודם ראו שהיה חשך במקום זה ותיכף להתראה נראתה אור אצלו ואחר לא היה עמו ואף על פי שברור הוא שעבר העבירה מ"מ אין זה כלום לענין עדות בב"ד.

⁴ שו"ע ונו"כ שם ב

⁵ ועי' ש"ך סימן סק"ו ובחידושי רעק"א שם בדין אומדנא בדיני ממונות.

⁶ רמ"א לה יד

⁷ כגון נשים בעזרת נשים, וכן בדבר שאין דרך אנשים לראות, וכן בקטנות ומסירות שאין דרך ואין פנאי להזמין עדים כשרים, אפילו אשה יחידה או קרוב וקטן כשרים, ועי' בערוה"ש ובאבן האזל שם.

⁸ שער משפט סימן תח סק"א בשם ספר החנוך, אבל הטור כתב שגם לעכו"ם צריך עדים כשרים, ועי' ערך ש"י.

⁹ ערוך השולחן חושן משפט סימן ל סעיף כו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

דף לד:

ג. מנה מניתיך בפני פלוני ופלוני ועדים רואין אותו מבחוץ אי אמר לא היו דברים מעולם הוחזק כפרן אי אמר אין שקלי ודידי שקלי כי אתו עדים מאי הוי

התובע את הבריו, ואמר לו בפני¹⁰ בי"ד מנה הלויתיך בפני פלוני ופלוני, והלה אומר לא היו דברים מעולם, ובאו עדים שמנה לו מנה אף על פי שאינם יודעים אם דרך הלואה נתנם לו או דרך מתנה הרי זה הוחזק כפרן¹¹. ודוקא כשכופר בבית דין והכחישוהו העדים¹².

לפיכך אם יטעון אחר כך דרך מתנה נתנם לי, או דרך פרעון שהיה חייב לי אינו נאמן¹³, וכל שכן אם אמר פרעתיך אחר כך שאינו נאמן, דהא כבר כפר הכל.

אבל אם אינו כופר אלא טוען מתחלה אמת שקבלתי ממך מנה בפני פלוני ופלוני, אבל במתנה היו או בפרעון חובי היו או פרעתי נאמן כיון שאינו מכחיש העדים, ונשבע היסת ונפטר.

¹⁰ שו"ע ונו"כ חו"מ ע"ד

¹¹ איכא למידק מאי שנא מדברים העשויין להשאיל ולהשכיר דאי איכא עדים שראו אותו שנתנו לו בסתם ולא ידעי אם בתורת מתנה ולקוח או בתורת שאלה אמרינן (בסימן ע"ב סעיף י"ח ובסימן צ' סעיף י"א) דמסתמא בתורת שאלה נתנו, א"כ מטבע נמי דעומד להלוואה למה לא נימא בתורת הלואה. ויש לומר דשאני חפץ דהדרא בעיניה להכי בדברים העשויין להשאיל ולהשכיר מוקמינן לה בחזקת מרא קמא, אבל הלואה דהוי להוצאה לא שייך לומר בחזקת בעלים הראשונים דהא מחזקת בעלים הראשונים ודאי יצאה אפילו נתנו לו בתורת הלואה, אלא דנימא דנתנו בתורת הלואה ויצטרך הלוח לשלם בזה נאמן המקבל לומר דרך מתנה כיון דלא שייך בזה חזקת בעלים הראשונים. קצוה"ח א

¹² באה"ג שם מהרמב"ם והוא בשו"ע שם ט

¹³ כתב הב"ח (סעיף ג) דוקא באומר לו מנה מניתיך, אבל באומר מנה הלויתיך יכול לומר מה היה לי לשום על לב אתה אמרת מהלואה וזו מתנה, וכ"כ הש"ך (סקי"ג), ועיין תומים (שם) כי לשון הרמב"ם (פ"ו מטו"ג ה"ב) וטור (שם) ומחבר אין מורה כן. ולא נראה טעם לחלק אורים שם יב אך בנתי"מ כתב כש"ך

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

י"א¹⁴ דוקא כשאמר לו בפני "פלוני ופלוני", או "בפני עדים" שהיה לו להשים על לבו על מה שנעשה בפניהן¹⁵, ולהשיב לו בב"ד אותו מנה היה במתנה או בפרעון חובי, אבל אם תבעו בב"ד סתם מנה הלוייתך והלה משיבו להד"ם, וזה מביא עדים שמנה לו בפניהן מנה, שומעין לו כשחזר ואמר אותו מנה היה במתנה ומה שאמר תחילה להד"ם הוא מפני שתבעו בהלואה. וי"א¹⁶ שאין חילוק ובכל אופן הוחזק כפרן.

ודוקא שלא ידעו העדים אם דרך הלואה או דרך מתנה היו, אבל אם הכמין לו עדים מבחוץ ושמעו שנתנם לו דרך הלואה¹⁷, וזה טוען לא היו דברים מעולם, ודאי זה הוחזק כפרן על פי העדים.

אבל אם טוען אני לא קבלתים ממנו אלא בפרעון שלי ומפני שלא הייתי יכול להוציא ממנו הודיתי לו כל מה שאמר, כדי להוציא חובי ולא חששתי להודות לו שהיו דרך הלואה כיון שלא ראיתי עדים, טענתו טענה ונשבע היסת ונפטר.

אבל אם העדים ראו ההלואה ממש בעיניהם, אינו יכול לטעון שום טענה¹⁸.

ד. מנה מניתי לך בצד עמוד זה א"ל לא עברתי בצד עמוד זה

אתו תרי סהדי אסהידו ביה דהשתין מים בצד עמוד זה ...

כל מילתא דלא רמיא עליה דאיניש עביד לה ולא אדעתיה

¹⁴ סמ"ע שם י מהמרש"ל וכ"כ בבאה"ג וכן באורים י ונתיה"מ ט

¹⁵ דעת מהרש"ל (שם) דדוקא דידע מעדים, אבל אם לא ידע כלל מעדים דלא ראם כלל, יכול לומר לא שמתי לבי כלל כי לא ידעתי מעדים, ומוזה כתבתי דאם בא עד אחד והלה מכחישו, אינו יכול לזקוק אותו לשבועה, דאף דיודה להעד אין חיוב ממון דיכול לומר למתנה היה. וכן שני עדים זה אחר זה אין מצטרפין, ולא דמי להלואה אחר הלואה דמצטרפין, אבל העליתי דין זה בצ"ע, אבל אם היה שנים רק אחד ראה מחלון זה ואחד מחלון זה, מצטרפים. אורים שם יא

¹⁶ ב"ח שם וכן נקט הש"ך יא

¹⁷ דוקא כאן ששמעו שנתן לו מעות הוחזק כפרן, משא"כ כששמעו שהודה לו שחייב לו, וכמ"ש הטור בסימן ל"ב [סעיף א'] ופ"א [סעיף א'], דשם שייך לומר דרך השטאה הודה לזה. סמ"ע שם יא, ובש"ך יב כתב טעם אחר לחלק היינו דוקא התם דלא היה אלא הודאה לחוד ומטעמא דמילי דכדי לא דכירי אינשי, משא"כ הכא ששמעו שנתן לו מעות, א"כ ודאי היה לו לזכור נתינת המעות.

¹⁸ וכדכתב הריב"ש [סי' רס"ו] והמחבר לקמן סימן פ"א סעיף י"ב, דכל שראו ההלואה ואפילו בהכמנה מעידים עליה, ומטעמא דכתב הריב"ש שם הביאו ב"י בסוף סימן ל"ב [מהודש י'] דלא דמי הלואה להודאה, דבהודאה יכול למעון להשמות הודיתי, משא"כ בהלואה שהמעשה נגמר מיד ולא איברי סהדי אלא לשקר. ומשמע דהעדים יכולים להעיד סתם שזה חייב לזה על פי סמך שראו ההלואה, ולא היישינן דילמא יטעון לא חששתי ליקח בהלואה כיון שלא ראיתי עדים, אלא ודאי כל שראו ההלואה ממש לא מהני שום טענה, כן נ"ל ברורה. ש"ך שם יג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

אמר לו מנה¹⁹ הלוייתך בצד עמוד פלוני והשיבו לא עברתי בצד עמוד פלוני מעולם, ובאו עדים שראוהו שעבר בצידו אבל לא ראו שהלוחו לא הוחזק כפרן, דמילתא דלא רמיא עליה הוא ולא אדעתיה, כלומר²⁰ כל דבר שאין האדם מחויב לעשות וגם אין לו תועלת בעשייתו אינו עושהו בשימת לב ואינו זוכר איך עשהו, ולפעמים משנה מאיך שבאמת היה, ונאמן לומר אחר כך אין עברתי ולא לוייתי או לוייתי ופרעתי ואינו כפרן בכך.

וכן אם אמר פרעתיך בפני פלוני ופלוני ואתו הנהו פלוני ופלוני ואמרו לא היו דברים מעולם, וחזר ואמר לו פרעתיך בפני אחרים או ביני לבינך זה הוי נמי מילתא דלא רמיא כו', שמכיון שאין חייב לפורעו בעדים אינו נותן לבו בפני מי שהוא פורע ולא הוחזק כפרן, ונאמן בטענה שפרע, אלא שלכתחילה צריך לברר דבריו.

¹⁹ שו"ע ונו"כ שם סעיף יא

²⁰ לשון הסמ"ע בט כל מילי דאין האדם מחויב לעשות וגם אין לו תועלת בעשייתו באותו ענין שעשאו, אז הו"ל עשייתו בענין שעשאו מילתא דלא רמיא עליה לעשותו באותו ענין, וכיון דלא רמיא עליה לא שם זכרונו עליו לזכור באיזה אופן עשאו, ומשום הכי פעמים משנה מהענין ואומר בהיפך ממה שהיה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

